

Alg. 170. 246. 363. SIDDHĀNTAÇ. 241, N. — 8) तृतीया प्रकृतिः die dritte Grundform so v. a. Ewuch AK. 2, 6, 1, 39. H. 562. युक्तमेतत्तृतीयायां प्रकृतेः MBh. 2, 1434. 4, 54. — 9) Bez. einer Klasse von Göttern unter Madu Raibbja HARIV. 432. — 10) N. pr. eines Frauenzimmers BURN. Intr. 208. fgg. — Die Lexicographen kennen noch folgende Bedd.: योनि weibliche Scham AK. 3, 4, 24, 75. TRIK. 2, 6, 22. H. an. MED. लिङ्ग das männliche Glied AK. H. an. MED. शक्ति Energie und योषित् Weib ÇABDAR. im ÇKDR. परमात्मन् der höchste Geist DHAR. ebend. die fünf Elemente; कर्णा; गुह्य; जन्तु; मातर NĀNĀRTHARATNAM. ebend. — Vgl. प्राकृत, प्राकृतिक.

प्रकृतिज (प्र + ज) adj. angeboren: गुणाः BHAG. 3, 5.

प्रकृतिपुरुष (प्र + पु) m. Minister MBh. 5.

1. प्रकृतिभाव (प्र + भाव) m. der ursprüngliche, unveränderte Zustand TRIS. 3, 3, 455. Verz. d. Oxf. H. 171, a, 1 v. u. Schol. zu RV. PRĀT. 2, 27. zu VS. PRĀT. 3, 1. 129.

2. प्रकृतिभाव (wie eben) adj. natürlich, naturgemäss, gewöhnlich VARĀH. BṚH. S. 29, 22.

प्रकृतिमण्डल (प्र + म) n. die Gesamtheit der Unterthanen, das ganze Reich RAGH. 9, 2.

प्रकृतिमत् (von प्रकृति) adj. die ursprüngliche, natürliche Form oder Gestalt habend, natürlich, gewöhnlich: विकृताः प्रकृतिमानभिमन्यत्यबुद्धिमान् MBh. 12, 11255. 11475. न ते प्रकृतिमान्वर्णाः 3, 16008. 4, 519. in einer natürlichen, gewöhnlichen Stimmung seiend (= सत्प्रकृति Schol.) R. 2, 77, 21.

प्रकृतिवत् (wie eben) adv. wie in der ursprünglichen Form UPAL. 9, 1. 2, wo die ursprüngliche Form des Padapāṭha gemeint ist.

प्रकृतीश (प्र + ईश) m. eine obrigkeitliche Person HARIV. 6873.

प्रकृष्ट s. u. 1. कर्ष् mit प्र.

प्रकृष्टत्व (von प्रकृष्ट) n. Vorzüglichkeit HIT. IV, 111.

प्रकृष्य (von 1. कर्ष् mit प्र) adj. 1) fortzuziehen, längs dem Erdboden fortzubewegen: उलूखलबुधो यूपः प्रकृष्यः KĪTJ. ÇA. 24, 5, 27. — 2) vorzüglich, stark; adv.: कुत्सित stark getadelt P. 2, 3, 17. VĀRT. 1. Beim Schol. zu BHATT. 2, 36 st. dessen प्रकृष्टकुत्सित, was wohl richtiger ist.

प्रकृति v. 1. zu प्रकृति KĪTJ. ÇA. 1, 8, 22. 25, 3, 26.

प्रकृते (von कि = 2. चि) m. 1) Erscheinung Nir. 2, 19. चित्रः प्रकृतेः घञनिष्ठ विभवा RV. 1, 113, 1. 94, 5. न रात्र्या घञ् घासीत्प्रकृतः 10, 129, 2. — 2) Wahrnehmung, Einsicht, Erkenntnis: कृधि प्रकृतमुप मास्या भर RV. 2, 17, 7. हृदयस्य 7, 33, 9. 12. इन्द्र तदा कथनं हि प्रकृतः 3, 30, 1. सर्वमहि तव दस्म प्रकृतैः 10, 7, 1. VS. 15, 6. — 3) concret Kenner: (अग्ने) मूढा अंस्यध्वस्य प्रकृतः RV. 7, 11, 1. (इन्द्र) दृष्ट्वा अंस्यध्वस्य प्रकृतः 10, 104, 6. — Vgl. अन्, सु° und केतु.

प्रकृतन n. zur Erklärung von प्रकृत Nir. 2, 19.

प्रकोथ (von कुथ mit प्र) m. Fäulnis: शीघ्रं स्तनो हि प्रकोथमुपयाति Suçr. 2, 105, 14. प्रकोथेदक fauliges Wasser 133, 14.

प्रकोप (von कुप् mit प्र) m. 1) Aufwallung, Aufregung, das Wüthen: दोषाणाम् Suçr. 1, 3, 5. 20, 2. 20. वायुः प्रकोपमापद्यते 80, 1. 81, 8. 82, 30. कफचात° 236, 21. 2, 283, 15. स्तन्य° 359, 1. श्वासकास° das Wüthen, Herrschen VARĀH. BṚH. S. 9, 44. von Kriegen 11, 38. 20, 10. 30, 2. von

Ungeziefer 19, 9. शस्त्र° das Wüthen der Waffen 42 (43), 87. क्षुभ्यत्प्रकोपावेशसागरः RĪGĀ-TAR. 3, 511. politische Unruhen HIT. 127, 20. — 2) Aufwallung, Zorn: सर्वलाक° M. 7, 24. N. 9, 18. MBh. 1, 5350. 5, 837. 12, 12851. HARIV. 74. KĀM. NĪTIS. 12, 18. Spr. 489. VARĀH. BṚH. S. 67, 111. RĪGĀ-TAR. 1, 272. 6, 255. KATHĀS. 49, 89. HIT. 83, 9. VET. in LA. 31, 2. मन्मथश्च तव प्रकोपं करिष्यति wird dir zürnen PĀNĪAT. 216, 17. — Vgl. घोष्ठ°, पद्म°.

प्रकोपण und प्रकोपन (vom caus. von कुप् mit प्र) P. 8, 4, 31, Sch. 1) adj. f. ई reizend, aufregend: वात° Suçr. 1, 73, 13. श्लेष्म° 179, 11. 181, 1. 189, 9. 190, 14. सर्वदोष° 191, 16. — 2) n. a) was aufregt, irritans, Reizung Suçr. 1, 79, 17. 2, 372, 6. दोषाः प्रकुपिताः स्वेषु कालेषु स्वैः प्रकोपनैः 400, 10. प्रवादिकायाः P. 5, 4, 49, Sch. — b) das Erzürnen, in-Zorn-Setzen: देव° MBh. 1, 2440. Spr. 2327, v. 1.

प्रकोपणीय und प्रकोपनीय partic. fut. pass. vom caus. von कुप् mit प्र P. 8, 4, 31, Sch. Vor. 26, 4.

प्रकोपितृ (vom caus. von कुप् mit प्र) nom. ag. in Aufregung —, in Unruhe versetzend: मृगयूथ° MBh. 12, 4855.

प्रकोष्ठ (1. प्र + कोष्ठ) m. P. 8, 2, 183, Sch. 1) Vorderarm AK. 2, 6, 231. TRIK. 3, 3, 108. H. 590. an. 3, 175. MED. fh. 14. HĀR. 165. HALĀJ. 2, 378. Suçr. 1, 126, 1. ÇĪK. 133. RAGH. 3, 59. 7, 19. KUMĀRAS. 3, 41. MECH. 2. Bhic. P. 3, 15, 40. 4, 6, 38. — 2) der Raum in der Nähe des Thors eines fürstlichen Palastes AK. 3, 4, 24, 160. TRIK. 3, 3, 108. 486. H. an. MED. HALĀJ. 2, 149 (n., v. 1. m.). 5, 56. द्वारदेशे द्वौ प्रकोष्ठौ तत्र बाह्यप्रकोष्ठ एतन्निपातनम् (प्रघण und प्रघाण) P. 3, 3, 79, Sch. KULL. zu M. 7, 228. fg. प्रकोष्ठक dass. बहिर्द्वार° AK. 2, 2, 12. H. 1010. तद्गङ्गाद्वारबहिःप्रकोष्ठके KUMĀRAS. 15, 6 in Verz. d. Oxf. H. 116, b.

प्रखर m. = प्रखर, प्रतर ÇABDAR. im ÇKDR.

प्रकृत्तृ nom. ag. von क्रम् mit प्र in der Bed. des med.

प्रक्रम (von क्रम् mit प्र) m. 1) Schritt ÇAT. Ba. 10, 2, 3, 1. fgg. KĪTJ. ÇA. 8, 3, 7. 5, 30. 4, 8, 19. 7, 2, 3. das Maass des Schritts wird von den Erklärern der Ritualbücher auf zwei, drei, viertelhalb Pada, aber auch niedriger und höher angegeben, so dass eine feste Bestimmung darüber nicht vorhanden gewesen zu sein scheint. TBa. Comm. I, S. 26, 3. Schol. zu KĪTJ. ÇA. 687, 7. 688, 5. 6. 689, 10. 361, Anm. 365, 22. मानानि दिष्टि-कुदिष्टिवितस्तिमुद्यरलिपदप्रक्रमाः KAUC. 85. प्रक्रमत्तीय Drittel eines Quadratschritts KĪTJ. ÇA. 19, 2, 2. प्रक्रम = क्रम das Schreiten, Vorschreiten H. an. 3, 468. MED. m. 49. — 2) Anfang, Beginn AK. 3, 3, 26. H. 1510. KĪTJ. ÇA. 7, 1, 32. 24, 3, 26. °विरुद्धो ऽयं समुदाचारः PRAB. 105, 14. पूर्वैरपि हि प्राचीप्रक्रमेण जिता दिशः indem sie mit Osten begannen KATHĀS. 18, 63. 19, 55, wo ebenfalls प्राचीक्रमेण st. प्राची क्र° zu lesen ist. — 3) Gelegenheit H. 1509. H. an. MED. — 4) Verhältnisse, Maass: कार्णगुणप्रक्रमेण VEDĀNTAS. (Allah.) No. 42. — 5) best. Spenden, welche den Bewegungen des Opferrosses entsprechen, ÇAT. Ba. 13, 4, 2, 1. fgg. KĪTJ. ÇA. 20, 3, 3. — 6) die Krama-Lesung (s. क्रम 8. PAT. zu P. 8, 4, 28.

प्रक्रमण (wie eben) n. das Vorschreiten KĪTJ. ÇA. 16, 7, 30. das Schreiten: प्रदक्षिण° RAGH. 7, 21 = KUMĀRAS. 7, 79. das Ausgehen: प्रणयना-त्प्रक्रमणाच्च प्राण इत्यभिधीयते TATTVAS. 32.